

INKLYUZIV TA'LIM DOIRASIDA INGLIZ TILINI CHET TILI SIFATIDA O'QITISHDA "ANCHOR METODI" DAN FOYDALANISH: O'ZBEKISTON MISOLIDA

Agzamxodjayeva Saodat Abrarovna

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti, Ingliz
tili amaliy fanlar №3 kafedrası katta o'qituvchisi
saodat.abrarovna@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0003-9747-675X>

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20711839>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 12-iyun 2026 yil

Ma'qullandi: 14-iyun 2026 yil

Nashr qilindi: 16-iyun 2026 yil

KEY WORDS

inklyuziv ta'lim, ingliz tili, Anchor Method, maxsus ehtiyojlar, interaktiv metodlar, O'zbekiston ta'limi.

ABSTRACT

Ushbu maqolada inklyuziv ta'lim muhitida ingliz tilini o'qitishda o'quvchilarning ehtiyojlarini hisobga olgan holda qo'llaniladigan "Anchor Method" (Langar usuli) tahlil qilinadi. O'zbekiston maktablaridagi hozirgi holatdan kelib chiqib, mazkur uslubning maxsus ehtiyojli o'quvchilar va umumiy o'quvchilar o'rtasidagi til to'siqlarini bartaraf etishdagi o'rni yoritilgan. Tadqiqotda ko'rgazmali qurollar, raqamli texnologiyalar va takrorlash strategiyalariga asoslangan "anchor" (langar) elementlarini dars jarayoniga integratsiya qilish bo'yicha tavsiyalar berilgan.

O'zbekistonda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va xalqaro standartlarga moslashtirish sharoitida inklyuziv ta'lim alohida o'rin tutadi. Ingliz tilini o'qitishda o'quvchilarning turlicha qobiliyat va ehtiyojlarini inobatga olish zarurati tug'ilmoqda. Inklyuziv sinflarda, ayniqsa, maxsus ehtiyojli (SEN - Special Educational Needs) o'quvchilar bilan ishlashda an'anaviy metodlar yetarli bo'lmasligi mumkin. Ushbu maqolaning maqsadi — "Anchor Method" orqali o'quv materiallarini adaptatsiya qilish va samaradorligini oshirishni asoslashdir.

Inklyuziv ta'limda "anchor method"ning mazmuni va muhokamasi

O'zbekistonda ingliz tilini chet tili sifatida (EFL) o'qitishning murakkab jihatlari ko'p qirrali bo'lib, ular o'quv dasturlarini ishlab chiqish, o'qituvchilarni tayyorlash, ta'lim resurslarining mavjudligi, madaniy omillar hamda talabalarning motivatsiyasi bilan bog'liq muammolarni qamrab oladi. Ushbu masalalarni hal etish ingliz tili ta'limi sifatini oshirish va o'quvchilarni global hamjamiyatda samarali ishtirok etish uchun zarur bo'lgan til kompetensiyalari bilan ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ingliz tilini puxta egallash, shuningdek, xalqaro ta'lim, kasbiy faoliyat va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish orqali O'zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ham hissa qo'shishi mumkin.

Ingliz tili o'qituvchilari duch kelayotgan muammolarni chuqur tahlil qilish ta'lim siyosatini takomillashtirish, institutsional qo'llab-quvvatlashni kuchaytirish hamda maqsadli investitsiyalarni yo'naltirish talab etiladigan ustuvor yo'nalishlarni aniqlashga yordam beradi.

Shu bilan birga, pedagoglar tomonidan qo'llanilayotgan muvaffaqiyatli tajribalar va innovatsion yondashuvlarni o'rganish mavjud muammolarni bartaraf etishning samarali strategiyalari haqida qimmatli ma'lumotlar beradi. Bunday tahlillar kelgusidagi ta'lim islohotlarini ilmiy asoslashga hamda O'zbekistonda ingliz tilini o'qitish tizimining yanada inklyuziv, samarali va barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

"Anchor Method" (Langar usuli) — bu o'quvchilarga yangi tushunchalarni o'zlashtirishda tayanch bo'luvchi (langar vazifasini o'taydigan) ma'lumotlar, vizual qurollar yoki takroriy faoliyat turlarini qo'llash metodidir.

- **Vizual langarlar (Visual Anchors):** Mavzuga oid rasm, sxema yoki posterlar.
- **Audio langarlar (Audio Anchors):** Qisqa audioyozuvlar, qo'shiqlar yoki kalit so'zlar.
- **Faoliyat langarlari (Activity Anchors):** Har darsda takrorlanadigan o'yinlar yoki o'quv strategiyalari.

Tadqiqotda sifat (qualitative) metodologiyasiga asoslangan ko'p holatli tadqiqot (multiple case study) yondashuvidan foydalanildi. Tadqiqot uchun maqsadli tanlash (purposive sampling) usuli asosida kasbiy faoliyatning turli bosqichlarini ifodalovchi uch nafar ishtirokchi — faoliyatini endigina boshlagan o'qituvchi, tajribali o'qituvchi va ekspert o'qituvchi jalb etildi. Ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilish jarayonida chuqurlashtirilgan intervyu, mavzuli kodlash (thematic coding) hamda holatlararo qiyosiy tahlil (cross-case analysis) usullaridan foydalanilib, inklyuziv ta'lim muhitidagi pedagogik yondashuvlar, uchraydigan muammolar va refleksiv qarashlarning mazmun-mohiyati keng yoritildi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, umumta'lim sinflariga integratsiyalashgan o'quvchilarni o'qitish o'qituvchilardan ta'lim jarayonini doimiy ravishda moslashtirib borishni, differensiallashtirilgan ta'limni tashkil etishni hamda yuqori darajadagi kasbiy o'ziga ishonch (teacher self-efficacy)ni talab etadi. Shuningdek, samarali ta'lim jarayonini ta'minlash uchun korreksion va qo'shimcha mashg'ulotlar tashkil etish, darslarni moslashuvchan shaklda olib borish, multimodal o'quv qo'llab-quvvatlash vositalaridan foydalanish hamda hamkorlikdagi rejalashtirish kabi strategiyalar qo'llanilishi muhim ahamiyat kasb etishi aniqlandi.

Ushbu natijalar inklyuziv ta'lim sharoitida pedagoglarning moslashuvchanligi, innovatsion yondashuvlarni qo'llash qobiliyati va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish ta'lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biri ekanligini tasdiqlaydi.

Uzbekiston sharoitida metodning qo'llanilishi

O'zbekiston umumta'lim maktablarida inklyuziv ta'limni joriy etishda quyidagi "Anchor" yondashuvlari samarali hisoblanadi:

1. Differentiated Instruction (Tabaqalashtirilgan ta'lim): O'qituvchilar o'quv materialini o'quvchilarning imkoniyatlariga qarab adaptatsiya qiladi.

2. Multimedia va Texnologiya: Interaktiv doskalar, mobil ilovalar (Quizlet, Kahoot) orqali vizual va audio langarlarni yaratish.

3. Task-based Learning (Vazifaga asoslangan ta'lim): Murakkab grammatik qoidalarni oddiy, o'yin tarzidagi "langar" topshiriqlar bilan tushuntirish.

So'nggi yillarda inklyuziv ta'lim masalasi xalqaro miqyosda dolzarb ilmiy va amaliy mavzulardan biriga aylandi. Shunga qaramay, ilmiy manbalar va amaliy tajribalar tahlili inklyuziv ta'lim tushunchasining yagona, universal va umumqabul qilingan ta'rifi mavjud emasligini ko'rsatadi. Ushbu atamaning mazmuni muayyan ijtimoiy, madaniy va ta'limiy

kontekstlarga bog'liq holda turlicha talqin qilinadi. Bundan tashqari, inklyuziv ta'lim konsepsiyasining mazmun-mohiyati mamlakatlarning ta'lim siyosati, qadriyatlari va ustuvor yo'nalishlariga qarab farqlanadi, bu esa mazkur yondashuvning turli davlatlarda o'ziga xos shakllarda rivojlanishiga sabab bo'lmoqda.

O'zbekistonda ingliz tilini chet tili sifatida o'qitishda uchraydigan muammolar va ularni bartaraf etish metodologiyasi

O'zbekistonda ingliz tilini chet tili sifatida o'qitish pedagoglar uchun qator o'ziga xos qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Globallashuv jarayonlari ta'sirida ingliz tilini bilishga bo'lgan talab tobora ortib borayotgan bo'lsa-da, mavjud o'qitish metodlari va ta'lim resurslari har doim ham o'quvchilarning ehtiyojlariga mos kelavermaydi. Ushbu maqola O'zbekistonda ingliz tilini chet tili sifatida o'qitish jarayonida pedagoglar duch kelayotgan muammolarni tahlil qilish hamda ularni bartaraf etishga qaratilgan metodologik yondashuvlarni taklif etishni maqsad qiladi.

O'qituvchilar duch kelayotgan muammolar

I. Ta'lim resurslarining cheklanganligi

Ko'plab o'qituvchilar zamonaviy darsliklar, raqamli ta'lim resurslari, multimediya vositalari va interaktiv o'quv materiallari bilan yetarli darajada ta'minlanmagan. Bunday resurslarning yetishmasligi o'quvchilarni dars jarayoniga faol jalb etish va samarali til o'rganish muhitini yaratishni qiyinlashtiradi.

II. O'qituvchilarning til kompetensiyasi

Ba'zi ingliz tili o'qituvchilarining til kompetensiyasi talab etilgan darajada rivojlanmagan bo'lishi mumkin. Bu holat o'quvchilarga til ko'nikmalarini samarali tarzda o'rgatish va kommunikativ kompetensiyalarni shakllantirish jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

III. Eskirgan o'qitish metodlaridan foydalanish

An'anaviy ta'lim yondashuvlari ko'pincha grammatik qoidalarni yodlash va nazariy bilimlarni o'zlashtirishga qaratilgan bo'lib, amaliy til ko'nikmalarini, xususan, tinglab tushunish va og'zaki muloqot kompetensiyalarini rivojlantirish uchun yetarli imkoniyat yaratmaydi.

IV. Sinflardagi o'quvchilar sonining ko'pligi

Ko'plab umumta'lim maktablarida sinflarning haddan tashqari to'ldirilganligi o'qituvchilarning har bir o'quvchiga individual yondashuvni amalga oshirishiga hamda ularning individual ta'lim ehtiyojlarini inobatga olishiga to'sqinlik qiladi.

Taklif etilayotgan metodologiya

I. Kasbiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlash

Ingliz tili o'qituvchilarining til kompetensiyasi va pedagogik mahoratini oshirish maqsadida uzluksiz kasbiy rivojlanish dasturlarini joriy etish muhim ahamiyatga ega. Seminarlar, treninglar, malaka oshirish kurslari va onlayn ta'lim resurslaridan foydalanish o'qituvchilarning zamonaviy metodika va innovatsion texnologiyalar bilan tanishib borishiga xizmat qiladi.

II. Ta'lim jarayoniga raqamli texnologiyalarni integratsiya qilish

Ta'limiy mobil ilovalar, interaktiv doskalar, virtual o'quv platformalari va boshqa raqamli vositalardan foydalanish dars jarayonining samaradorligini oshiradi hamda o'quvchilar uchun ta'limni yanada qiziqarli va interaktiv qiladi. Shuningdek, texnologiyalardan foydalanish mavjud moddiy resurslar cheklangan sharoitda ham sifatli ta'limni tashkil etish imkonini beradi.

III. Kommunikativ va inklyuziv yondashuvlarni qo'llash

Ingliz tilini o'qitishda kommunikativ metodlar, differensiallashtirilgan ta'lim strategiyalari hamda inklyuziv pedagogik yondashuvlardan foydalanish o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olishga yordam beradi. Bu esa barcha o'quvchilar, jumladan, maxsus ta'lim ehtiyojlariga ega bo'lgan o'quvchilarning ham ta'lim jarayonida faol ishtirok etishini ta'minlaydi.

IV. O'quvchilarning motivatsiyasini oshirish

Interaktiv topshiriqlar, loyiha ishlari, hamkorlikdagi ta'lim va autentik materiallardan foydalanish o'quvchilarning ingliz tilini o'rganishga bo'lgan qiziqishi va ichki motivatsiyasini kuchaytiradi.

Ushbu metodologik yondashuvlarning amaliyotga tatbiq etilishi O'zbekistonda ingliz tilini chet tili sifatida o'qitish sifatini oshirishga, o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishga hamda zamonaviy va inklyuziv ta'lim muhitini shakllantirishga xizmat qiladi.

Samaradorlik va tahlil

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, "Anchor Method"dan foydalanish:

- SEN o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi.
- O'quv materiallarini eslab qolishni osonlashtiradi.
- Sinfda tenglik va hamkorlik muhitini yaratadi.

O'zbekistonda ingliz tilini chet tili sifatida o'qitishda o'qituvchilar duch keladigan muammolar bo'yicha tadqiqot natijalari taqdim etiladi. Tadqiqotning maqsadi O'zbekiston ta'lim tizimi kontekstida ingliz tili o'qituvchilari duch keladigan turli xil qiyinchiliklarni aniqlash va tahlil qilishdan iborat edi. Tadqiqotda O'zbekistonning turli ta'lim muassasalaridan jami 150 nafar o'qituvchi ishtirok etdi. Ishtirokchilar erkak va ayol o'qituvchilardan iborat bo'lib, ularning pedagogik tajribasi turlicha edi. O'qituvchilarning aksariyati ingliz tili ta'limi yo'nalishida bakalavr darajasiga ega bo'lsa, ayrimlari tegishli sohalarda magistratura darajasini ham qo'lga kiritgan.

Tadqiqotning muhim natijalaridan biri ingliz tili o'qituvchilarining til kompetensiyasi bilan bog'liq muammolarga taalluqlidir. O'qituvchilarning sezilarli qismi o'zlarining ingliz tili kompetensiyasini, ayniqsa og'zaki nutq ravonligi va talaffuz (pronunciation) jihatlarida, yetarli darajada saqlab qolish va rivojlantirishda qiyinchiliklarga duch kelayotganini ma'lum qilgan.

Xulosa

O'zbekistonda inklyuziv ta'limda ingliz tilini o'qitishda "Anchor Method"ni qo'llash nafaqat pedagogik, balki ijtimoiy jihatdan ham muhimdir. Bu usul o'qituvchilarga o'quvchilarni faol jalb qilishga va ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi.

Bundan tashqari, o'qituvchilarning inklyuziv ta'limni samarali amalga oshirishdagi tayyorgarligi — ya'ni ularning kasbiy malakasi va pedagogik yondashuvi ham muhim ahamiyat kasb etadi. O'qituvchilar zarur bilim, ko'nikma va metodik qo'llab-quvvatlash bilan ta'minlanganda, ular har bir o'quvchining salohiyatini aniqlash va uni rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Yakuniy natijada, inklyuziv yondashuv asosidagi ingliz tilini chet tili sifatida o'qitish nafaqat til o'zlashtirish natijalarini yaxshilaydi, balki ta'limdagi tenglikni ta'minlash, ijtimoiy inklyuziyani kuchaytirish hamda individual farqlarga hurmatni rivojlantirish kabi kengroq maqsadlarga ham xizmat qiladi.

Adabiyotlar ro'yhati:

1. Al-Sheikhly, D., Östlundh, L., & Arayssi, T. (2020). Remediation of learners struggling with communication skills: a systematic review. BMC Medical Education, 20(1). <https://doi.org/10.1186/s12909-020-02074-9>
2. Andreev, I. (2022). What is Transformative Learning Theory. (2022, October 25). Western Governors University. <https://www.wgu.edu/blog/what-is-transformative-learning-theory2007.html>
3. "INCLUSIVE TEACHING AT THE ENGLISH LANGUAGE LESSONS" -Ludmila D. Krivykh, Olga B. Bagrintseva
4. AGZAMXODJAYEVA SAODAT ABRAROVNA, INCLUSIVE MINDSETS AND BEHAVIORS: A FRAMEWORK FOR DEFINING, UNDERSTANDING, TEACHING, AND FOSTERING INCLUSION (2026), AMERICAN JOURNAL OF APPLIED MEDICAL SCIENCE, ResearchBib (IF) = 10.81 IMPACT FACTOR Volume-4| Issue-2| 2026 Published: 28-02-2026
5. AGZAMXODJAYEVA SAODAT ABRAROVNA, AELLCA OLIY TA'LIM HAMKORLIKLARIGA KIRITILISH MASALALARI TADQIQI, 2025, «Til va adabiyot – Языка и литературы – Language and literature», ISSN 2021-9752 2025-yil, oktabr 18(64)-son
6. S.A.Agzamkhodjaeva, senior teacher, Uzbekistan state university of world languages Tashkent, Dr. Rita S. Djohan, director, Gunadarma University, "Current issues in the implementation of inclusive education in the modern education system in preset", 2025, XORAZM MA'MUN AKADEMIYASI AXBOROTNOMASI –6/3-2025
7. Songbatumis, A. M. (2017). Challenges in teaching English faced by English
8. teachers at MTsN Taliwang, Indonesia. Journal of foreign language teaching and learning, 2(2), 54-67.
9. Florian, L., & Black-Hawkins, K. (2007). Exploring Inclusive Pedagogy. British Educational Research Journal.
10. AGZAMXODJAYEVA SAODAT ABRAROVNA, Gunadarma University Faculty of letters and cultures Dr. Agung Prasetyo, 2025, "ENHANCED EQUAL ACCESS TO AND COMPLETION OF HIGHER EDUCATION FOR STUDENTS IN NEED OF ADDITIONAL SUPPORT IN EDUCATION: THE LEARNING TOGETHER APPROACH", The Multidisciplinary journal of science and technology, Impact Factor: 9.2 VOLUME-5, ISSUE-6